

Андрій Ірклієнко

доктор філософії в галузі права
(Київ, Україна)ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5689-2226>

andreyirklienko@ukr.net

УДК 342.41

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ТА КОНСТИТУЦІЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

АНОТАЦІЯ. Фундаментальним нормативно-правовим актом в Україні та США є Конституція, яка характеризує державний устрій, є гарантом захисту прав і свобод людини й громадянина та забезпечує демократичний режим у державі, регламентує політичні та правові відносини, а також регулює широке коло суспільних відносин. Протягом історії розвитку обох країн правовий фундамент змінювався, і трансформації продовжуються досі. Нині назріла необхідність реформування Конституційного Суду України, що повинно знайти своє відображення у статтях Конституції України.

Мета статті полягає у порівнянні Конституції України та Конституції США й доведенні необхідності реформування Основного Закону України на прикладі трансформації, зокрема Конституційного Суду США.

Конституція України – це фундаментальний нормативно-правовий акт, що володіє вищою юридичною силою на всій території України й закріплює фундаментальні засади конституційного ладу; ключові права й свободи людини та громадянина; державний устрій; системну структуру державних органів, які мають владні повноваження; основи організації та повноваження місцевого самоврядування. Ухвалення Конституції України 1996 р. стало стабілізуючим чинником у політичному житті країни, проте протиборство всередині правлячої еліти призвело до того, що майже весь її позитивний потенціал було зведено до нуля. Конституція США була ухвалена набагато раніше – 17 вересня 1787 р. і є першою в світі писаною Конституцією, що володіє вищою юридичною силою і стала так званим першопроходцем у цій галузі, прикладом для інших країн світу. Її структура складається з Преамбули, яка є вступною частиною і пояснює ключову мету цього нормативно-правового акта: “сприяти загальному благоденству та закріпити блага свободи, встановити правосуддя, гарантувати внутрішній спокій, забезпечити спільну оборону”. Чільна роль Конституції наголошує на тому, що всі інші нормативно-правові акти не по-

винні суперечити положенням основного закону. Таким чином, Конституція характеризується як правовий “фундамент” конституційного ладу.

Діяльність Конституційного Суду України та його рішення мають істотне значення у формуванні демократичного суспільства та правової держави, у реалізації конституційного принципу поваги до прав і свобод людини, у досягненні міжнародно-правових стандартів. Водночас нині актуальною є тенденція реформування Конституційного Суду України. Вона кристалізувалась ще в 1996 р. Засади організації федеральної судової влади у США визначені Конституцією 1787 р., у розділі 1 ст. 3 декларується, що судді Верховного Суду та низових судів обіймають посади до періоду “незаплямованості” власної поведінки. Тобто одним із критеріїв професійності суддів є незаплямованість репутації.

Ключові слова: Конституція України; Конституція США; порівняльна характеристика; реформування; Конституційний Суд.

Фундаментальним нормативно-правовим актом в Україні та США є Конституція¹, яка характеризує державний устрій, є гарантом захисту прав і свобод людини та громадянина та забезпечує демократичний режим у державі, регламентує політичні та правові відносини, а також регулює широке коло суспільних відносин. Нині США є партнером України в боротьбі з російською збройною агресією, і входять до рейтингу найвпливовіших, розвинених та передових наддержав на світовій арені. Крім того, США істотно впливають на формування та перебіг різноманітних міжнародних процесів у всіх галузях (економічній, політичній, науковій, правовій та ін.). Правовий фундамент і всілякі внутрішньодержавні процеси та процедури згаданих країн мають суттєві відмінності².

Протягом історії розвитку обох країн правовий фундамент змінювався, і трансформації продовжуються досі. Ці процеси зумовлені кодифікацією права, постійною зміною політичної, соціальної та економічної сфер у суспільстві, включаючи постійну зміну взаємин на світовій арені, а також не менш важливим чинником впливу є зміна поглядів та інтересів самих громадян, адже саме вони створюють і забезпечують постійне процвітання державі. Але найважливіше те, що до цього дня Конституція залишається найважливішим нормативно-правовим актом, правовою основою, опорою та фундаментом будь-якої держави у світі, відповідно, аналіз, виявлення проблем і прогалин, пошук їх усунення та подальше вдосконалення цього правового документа було, є і буде актуальним у всі часи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання цієї проблеми, свідчить про те, що сучасні науковці досліджували такі її аспекти: С. Різник здійснив критику Конституційного суду з погля-

¹ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr>> (дата звернення: 20.10.2022); Constitution of the United States. September 17, 1787 <https://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm> (accessed: 20.10.2022).

² І Забокрицький, ‘До питання основних характеристик сучасних конституцій’ (2018) 1 Порівняльно-аналітичне право 50–4.

ду порівняння положень конституцій США та України з метою кристалізації доцільних векторів реформування Конституційного Суду України (далі – КСУ)³ й окреслив питання теорії та практики реформи конституційного правосуддя в Україні⁴.

Зі свого боку М. Савчин порівняв конституційне право зарубіжних країн⁵. Тоді як Л. Самофалов, В. Олійник, А. Шумний виявили актуальні питання вдосконалення Основного Закону України порівняно з деякими положеннями Конституції США⁶. Натомість К. Северинко здійснив порівняльну характеристику Конституції Пилипа Орлика та Конституції США⁷. У напрацюваннях А. Селіванова та А. Стрижак висвітлено питання теорії конституційного правосуддя в Україні⁸. В. Тацій конкретизував актуальні питання розвитку вітчизняного конституціоналізму на сучасному етапі державотворення⁹.

Окремі аспекти реформування КСУ відображено у відкритих джерелах, де описано проблематику трансформації: від Конституційного Суду до Вищої ради правосуддя¹⁰ й термінового висновку щодо реформування КСУ¹¹.

Водночас питання порівняння Конституції України та Конституції США й реформування КСУ потребує уточнення.

Мета дослідження полягає у порівнянні Конституції України та Конституції США й доведенні необхідності реформування Основного Закону України на прикладі трансформації, зокрема Конституційного Суду США.

Конституція України – це фундаментальний нормативно-правовий акт, що володіє вищою юридичною силою на всій території України й закріплює фундаментальні засади конституційного ладу; ключові права та свободи людини та громадянина; державний устрій; системну структуру державних органів, які мають владні повноваження; основи організації та повноваження місцевого самоврядування.

³ С Різник, 'Критика Конституційного суду: причини, мотиви, наслідки' (*Українська правда*, 08.08.2013) <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/08/8/6995691/view_print> (дата звернення: 20.10.2022).

⁴ С Різник, 'Реформа конституційного правосуддя в Україні: питання теорії та практики' (2014) 26 Науковий вісник Ужгородського національного університету 66–9.

⁵ М Савчин, *Порівняльне конституційне право: навчальний посібник* (Юрінком Інтер 2019) 328.

⁶ Л Самофалов, В Олійник, А Шумний, 'Актуальні питання вдосконалення основного закону України порівняно з деякими положеннями Конституції США' [2019] 2 (2) *Право і суспільство* 32–7.

⁷ К Северинко, 'Порівняльна характеристика Конституції Пилипа Орлика та Конституції США' в *Україна очима молодих: збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції учнів-членів МАН України* (Львівський національний університет імені Івана Франка 2012) 97–9.

⁸ А Селіванов, А Стрижак, *Питання теорії конституційного правосуддя в Україні* (Логос 2010) 276.

⁹ В Тацій, 'Актуальні питання розвитку вітчизняного конституціоналізму на сучасному етапі державотворення' [2008] 3 (54) *Вісник Академії правових наук України* 35–42.

¹⁰ 'Від Конституційного суду до Вищої ради правосуддя: чим може завершитися судова реформа?' (30.09.2021) <<http://nrcu.gov.ua/news.html?newsID=96824>> (дата звернення: 20.10.2022).

¹¹ Терміновий висновок щодо реформування Конституційного Суду України, Ухвалено Венеційською комісією 11 грудня 2020 року <<https://rm.coe.int/urgent-opinion-of-the-vc-on-the-reform-of-constitutional-court-uk/1680a116c9>> (дата звернення: 20.10.2022).

Конституція України 1996 р., як інші постсоціалістичні конституції, спрямована на створення демократичної держави та ринкової економіки сучасного типу, а також на подолання наслідків тоталітарної державності. Вона проголошує Україну суверенною та незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

За способом внесення змін Конституція України 1996 р. є комбінованою, тобто для зміни її різних розділів потрібні різні процедури. Для внесення змін до “звичайних” розділів Конституції України застосовується процедура так званого простого подвійного вотуму, коли за поправки має проголосувати більшість депутатів Верховної Ради у двох послідовних чергових сесіях (ст. 155). Зміни до “захищених” розділів, а ними є розділ I “Основні положення”, розділ III “Вибори. Референдум” та розділ XIII “Внесення змін до Конституції України” – потребують не лише схвалення Парламенту, а й народу на всеукраїнському референдумі (ст. 156).

Виходить, що обов’язковим учасником будь-якої конституційної реформи є Верховна Рада України, а також КСУ, який дає висновок про те, що законопроект про внесення змін до Конституції не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини та громадянина та не спрямований на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України (статті 157–158).

Щодо ролі Президента, то йому у зазначеному процесі надано право виступити з ініціативою конституційних змін (причому стосовно будь-якого розділу Конституції), а також повноваження призначити загальнонаціональний референдум щодо поправки до Конституції, але тільки після її схвалення з боку Верховної Ради.

Ухвалення Конституції України 1996 р. стало стабілізуючим чинником у політичному житті країни, проте протиборство всередині правлячої еліти призвело до того, що майже весь її позитивний потенціал було зведено до нуля. Як зазначають українські фахівці, майже двадцятирічний досвід державного будівництва в Україні свідчить про те, що всі президенти країни систематично робили спроби розширити повноваження глави держави завдяки послабленню відповідних функцій парламенту та уряду. Практично щороку (за винятком 1999 р. та 2005 р.) вони прагнули провести через Верховну Раду чи референдум законопроект про внесення змін до Конституції України.

Конституція США була ухвалена набагато раніше – 17 вересня 1787 р. і є першою у світі писаною Конституцією, що володіє вищою юридичною силою і стала так званим першопродцем у цій галузі, прикладом для інших країн світу. Цей нормативно-правовий акт не втрачає своєї актуальності завдяки поправкам, які вносяться відповідно до реалій і цілей, що змінюються. Структура складається з Преамбули, яка є вступною

частиною і пояснює ключову мету цього нормативно-правового акта: ‘сприяти загальному благоденству та закріпити блага свободи, встановити правосуддя, гарантувати внутрішній спокій, забезпечити спільну оборону’¹².

Загалом у Конституції США 7 статей та 27 поправок. Конституція регламентує принцип поділу влади. У першій статті закріплюється наділення Конгресу США законодавчою владою. У другій – наділення президента США виконавчою владою. А третя стаття, зі свого боку, регламентує судову гілку. Процедура внесення поправок до Конституції США відрізняється від інших країн у зв’язку з тим, що поправки, які приймаються, не включаються до тексту самої Конституції, а закріплюються окремо, в хронологічному порядку.

Важливою особливістю Конституції США було те, що вона створювалася з метою формування структури органів державної влади федеральної держави. У зв’язку з цим права та свободи громадян у ній не закріплювалися¹³.

Філадельфійський Конвент офіційно не був наділений установчою владою. 55 делегатів конвенту, які представляли 12 із 13 тодішніх суверенних штатів, об’єднаних у конфедеративний союз, самі надали собі установчі повноваження. 17 вересня 1787 р. 39 делегатів, що залишалися на той час у Філадельфії, підписали план конституції, який після цього був направлений Континентальним з’їздом для ратифікації штатам.

Таким чином, закінчена процедура ухвалення заокеанської конституції складається із двох етапів: розробка та схвалення плану конституції (філадельфійський конвент) і заява та ратифікація плану конституції (конвенти штатів). Становлення міжнародних відносин посилило значення завдання співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права, а поява територіальних чи інших замкнених економічних угруповань країн – виникнення норм, які надають державі право вступати у подібні угруповання та обмежувати свій суверенітет на користь таких співтовариств. Завдання охорони навколишнього середовища, збереження національного та культурного надбання, урбанізація одержують своє закріплення у конституціях останнього часу. У той самий час, незважаючи на радикальні метаморфози реалій матеріального світу, багато західних конституцій залишаються незмінними протягом вже двох століть їх існування. Крім того, “нові” основні закони, які часто ухвалюються, такими є лише офіційно, але не за змістом, а запозичення, зрідка навіть буквально, матеріалу зі “старих” конституцій не така вже й рідкість, виключно для країн, що звільнилися від колоніальної залежності.

¹² Constitution of the United States (n 1).

¹³ Северинко (н 7) 97–9.

Процеси виникнення, становлення та вдосконалення конституційного ладу характеризуються наявністю як загальних, так і особливих характеристик. Говорячи про загальні риси, варто виділити те, що в усіх зарубіжних країнах конституція є нормативно-правовим актом, наділеним вищою юридичною силою, і чільним нормативно-правовим актом, що містить у собі ключові фундаментальні засади та положення, що зачіпають усі сфери життя суспільства (політичну, економічну, соціальну, екологічну та ін.). Завдяки цьому Конституція несе в собі ключову характеристику будь-якої держави, роз'яснюючи рівень конституціоналізму, демократії, інтересів та цілей країни, а також її ставлення до багатьох інших ключових аспектів усередині та зовні державної політики.

Чільна роль Конституції наголошує на тому, що всі інші нормативно-правові акти не повинні суперечити положенням основного закону. Таким чином, Конституція характеризується як правовий “фундамент” конституційного ладу, найважливішими елементами якого є: права та свободи громадян, представницьке правління та правило розподілу влади. Конституцію будь-якої держави можна порівняти з резюме працівника, адже ознайомившись із нею, можна зробити висновки про орієнтованість і спрямованість дії тієї чи іншої країни, адже в ній задаються фундаментальні засади для подальшого розвитку держави.

Важливо відзначити наявність як подібних, так і відмінних положень у аналізованих конституціях. Деякі правознавці, юристи-практики стверджують, що Конституція США є найдавнішою у світі і діє протягом 200 років. Якщо провести більш глибокий аналіз, то вона продовжує діяти лише завдяки величезній кількості поправок, які просто закріплюються окремо, зберігаючи споконвічний вигляд і зміст положень Конституції незайманими. Тоді як Конституція України, порівняно з Конституцією США, є більш досконалим зразком фундаментального закону країни, оскільки вона була створена пізніше і розроблена більш ретельно.

Хотілося б особливо наголосити, що нині існує необхідність постійного аналізування, виявлення проблем і прогалин, пошуку способів їх усунення, а також удосконалення та розвитку положень Конституції – основного закону країни, адже світ не стоїть на місці, постійно відбуваються широкомасштабні зміни, згідно з якими відбуваються трансформації у всіх ключових сферах життєдіяльності та взаємодії держави, а також змінюються погляди, інтереси країн, населення держав та їх взаємини на політичній міжнародній арені.

Великі зміни до Конституції України були внесені в період так званої Помаранчевої революції наприкінці 2004 р., коли переговори між основними політичними силами країни закінчилися рішенням провести третій тур президентських виборів та одночасно обмежити повноваження Президента, особливо щодо формування Уряду. 8 грудня 2004 р. Вер-

ховна Рада України ухвалила Закон № 2222 “Про внесення змін до Конституції України”¹⁴, який посилив парламентський елемент у змішаній формі правління держави.

Наступною принциповою зміною Конституції України стало рішення КСУ від 30 вересня 2010 р.¹⁵, яким Суд постановив визнати такими, що не відповідають Конституції, зміни 2004 р. (це після неодноразового застосування і тлумачення відповідних конституційних норм самим Судом) та відновити дію попередньої. Ще один поворот подій мав місце у лютому 2014 р., коли Верховна Рада проголосувала за відновлення Конституції України в редакції 2004 р. на тій підставі, що у 2010 р. її було скасовано рішенням КСУ, за яким не було голосування у самому Парламенті, як того вимагала Конституція¹⁶. Таким чином, нині в Україні діє змішана форма правління із сильним Президентом і сильною парламентською більшістю, що, безумовно, може стати причиною чергових конституційних реформ. Бурхливу дискусію серед науковців та юристів-практиків викликала судова реформа в Україні. Адже діяльність КСУ та його рішення мають істотне значення у формуванні демократичного суспільства та правової держави, у реалізації конституційного принципу поваги до прав і свобод людини, у досягненні міжнародно-правових стандартів.

За словами В. Тація, незважаючи на значний позитивний потенціал будь-якої конституції, цілком природно, що із плином певного часу постає питання про її реформування, інколи навіть у формі ухвалення нового Основного Закону. Конституційна реформа в житті будь-якої країни – подія не тільки не звичайна, а й інколи навіть доленосна. Адже конституція – це той основоположний документ, який визначає долю країни не на одне десятиліття¹⁷.

Конституційні закони, як і інші, можуть бути змінені трьома шляхами. Вони можуть бути взагалі скасовані, може бути змінений їхній текст і вони можуть втратити силу внаслідок наступних дерогуючих законів (мова про спосіб внесення змін до Конституції США у формі поправок, де не змінена жодна буква тексту конституції, проте зроблено так звані поправки). Примітно, що, як слушно резюмують Л. Самофалов, В. Олійник та А. Шумний, Конституція США за способом зміни жорстка¹⁸. Є кілька способів її зміни:

1. До Конгресу США вноситься поправка, за неї повинні проголосувати 2/3 депутатів Конгресу від спискового складу, потім її повинні ра-

¹⁴ Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15#Text>> (дата звернення: 11.12.2022).

¹⁵ Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р. у справі № 1-45/2010 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v020p710-10#Text>> (дата звернення: 11.12.2022).

¹⁶ Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України від 21 лютого 2014 р. № 742-VII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-18#n2>> (дата звернення: 11.12.2022).

¹⁷ Тацій (н 9) 35–42.

¹⁸ Самофалов, Олійник, Шумний (н 6) 32–7.

тифікувати 3/4 законодавчих зборів штатів – тоді поправка стає законом і дається додатком до Конституції.

2. Другий спосіб, за яким якийсь штат виступає з ініціативою поправки до Конституції і легістратура штату 2/3 приймає цю поправку, відправляє листом в усі штати Америки, і як тільки 3/4 легістратур ратифікували поправку, Конгрес США зобов'язаний її розглянути, і тільки після того як він її розглянув і прийняв більшістю у 2/3, поправка стає законом.

Чинна Конституція України діє не так довго, але вже неодноразово виникали питання про зміну її положень, що насправді знайшло підтвердження у доповненні низки статей, наприклад, ч. 4 ст. 29, статтях 55, 59, 76–78, 81–83, 85, 87, 88, 90.

Особливо багато змін внесено до розділу V “Президент України”, розділу VI “Кабінет Міністрів України, інші органи виконавчої влади”, розділу VII “Правосуддя”. Фактично за короткий час існування Конституції України зміни і доповнення не вносилися тільки до розділу III “Вибори. Референдум”, розділу X “Автономна республіка Крим”, розділу XIII “Внесення змін до Конституції України” та розділу XIV “Прикінцеві положення”.

Нині назріла необхідність реформування КСУ, що повинно знайти своє відображення у статтях Конституції України. Бо за словами С. Різника,

для повноцінного повернення належної поваги до Конституційного Суду України, його незалежності та впливовості, необхідним є проведення низки реформ для запобігання в подальшому таких явищ, як: несправедливість та змістовна суперечливість його рішень; використання вказаних рішень як інструментів в політичному процесі; фактична відсутність юридичної відповідальності за невиконання рішень Конституційного Суду України; низька доступність конституційного правосуддя для громадян України (іноземців, осіб без громадянства, юридичних осіб, що не є суб'єктами владних повноважень) та ін.¹⁹

Така тенденція кристалізувалась ще в 1996 р., коли у висновку Венеційській комісії від 11 березня 1996 р., наданому за проектом Конституції України, підготовленим Конституційною комісією, загалом зазначаючи те, що є видимим за текстом проекту, прагнення України стати демократичною європейською державою, яка захищає права людини, експерти комісії вказали на низку проблемних моментів, що мають системний, доктринальний характер. Зокрема, по-перше, закріплений у першому

¹⁹ Різник (н 4) 66–9.

розділі принцип поділу державної влади на три гілки не повною мірою реалізується в інших нормах Конституції (звідси, зокрема, з'являється і невизначений статус у КСУ, якому присвячений окремий розділ)²⁰.

Примітно, що засади організації федеральної судової влади у США визначені Конституцією 1787 р., у розділі 1 ст. 3 декларується, що судова влада США надається Верховному Суду та низовим (федеральним) судам, які періодично, на основі чинного законодавства, створює Конгрес. Судді Верховного Суду та низових судів обіймають посади до періоду “незаплямованості” власної поведінки. Тобто одним із критеріїв професійності суддів є незаплямованість репутації.

Порядок призначення суддів Верховного Суду США та низових судів визначений Конституцією США:

Президент за рекомендацією та погодженням Сенату призначає суддів Верховного Суду та інших посадових осіб – суддів інших федеральних судів, проте тільки суддів судів загальної, а не спеціалізованої юрисдикції. Також Конгрес може законом надати право на власний розсуд Президентові, судам і головним департаментам призначати низових посадових осіб (судам – судових службовців)²¹.

Відповідно до розділу 2 ст. 3 Конституції судова влада (юрисдикція федеральних судів) поширюється: на справи, які виникли на підставі Конституції, законів, міжнародних договорів США, укладених або таких, які будуть укладені від їхнього імені; на справи щодо послів, інших офіційних представників і консулів; на справи адміральської та морської юрисдикції; на справи, однією стороною яких є США; на спори між двома та більше штатами; між будь-яким штатом і громадянином іншого штату; між громадянами різних штатів; між громадянином одного зі штатів, що має намір отримати земельну ділянку в іншому штаті, та між штатом або громадянином такого та іншою державою, громадянами чи підданими такої²².

Конституція – це стрижень держави, який забезпечує стабільність її конституційного ладу, й, водночас, це нормативний акт, який вимагає дбайливого до себе ставлення. Конституція – як кришталева квітка, яка при правильному догляді та обережному використанні довго виграватиме всіма гранями і радуватиме оточуючих, але при безвідповідальному і недбалому ставленні може потьмяніти і розколотися. Саме тому досить гостро стоїть питання захисту Конституції, тих принципів і цінностей, які в ній закладені.

²⁰ Opinion on the Draft Constitution of Ukraine (text approved by the Constitutional Commission on 11 March 1996 (CDL(96)15)) <<http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF%281996%29006-e>> (accessed: 20.10.2022).

²¹ Constitution of the United States (n 1).

²² Ibid.

Одним із ризиків порушення конституційних принципів є так званий правовий нігілізм, який полягає у небажанні людей знати закони та відмові від їх правильного застосування та дотримання. У настанні несприятливих юридичних наслідків такий громадянин звинувачує державу. Однією з форм нігілізму є правовий патерналізм, коли людина вважає за необхідне, потрібне для себе цікавитися, які у неї є права, і належним чином захищати їх. Однак про свої обов'язки вона вважає за краще не пам'ятати і висловлює невдоволення, коли їй нагадують про необхідність сплатити податки і штрафи та виконати аліментні зобов'язання перед своїми дітьми.

Проте найстрашнішим виявом правового нігілізму є корупція, яка для вільного, демократичного та справедливого суспільства є ворогом номер один. Адже корупція у перекладі з латинської мови означає "підкуп, псування, занепад". Підкуп посадової особи, наділеної довірою керівництва та населення, псує не лише імідж органів влади, а й доручену їм справу, що призводить до занепаду та руйнування держави загалом.

Боротьба з корупцією потребує системного підходу, оскільки це явище – порушення порядку управління державою. Крім вироблення плану боротьби з нею необхідні зусилля як органів держави, так і громадянського суспільства. Корупцію можна перемогти, вибивши з-під її ніг ґрунт. Тобто ліквідувавши право чиновників на остаточне рішення з того чи іншого життєво важливого питання, яке хвилює велику кількість людей. Усі бюджетні послуги мають бути стандартизовані, скрізь має бути механізм "одного вікна", який зменшує контакт громадянина із чиновником.

Висновки. Незмінність конституційних цінностей і принципів, як-от стійкість основ конституційного ладу, гарантії дотримання права і свободи особистості, рівність всіх перед законом, справедливе правосуддя, є основою довіри громадян до органів державної влади, непорушності Конституції і процвітання нашої держави. Модифікація конституційних норм можлива тільки при істотній зміні тих суспільних відносин, які вони регулюють, якщо для цього є значні причини.

При цьому слід пам'ятати, що в низці випадків корисніше утриматися від змін до Основного закону країни, оскільки це спричинить зміну всього законодавчого масиву. Крім того, важливим є також психологічне сприйняття населенням таких змін. Кожен народ вважає за краще жити за стабільного конституційного ладу, а будь-які кардинальні зміни в ньому сприймає з настороженістю. Саме тому модифікація сучасної Конституції України має відбуватися виважено й апелювати до світового досвіду таких трансформацій, зокрема враховувати здобутки США у сфері реформування Конституційного Суду як варіанта реалізації ідеї конституційного контролю та ключового засобу правової охорони конституції.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Savchyn M, *Porivnialne konstytutsiine pravo: navchalnyi posibnyk* (Iurinkom Inter 2019) (in Ukrainian).
2. Selivanov A, Stryzhak A, *Pytannia teorii konstytutsiinoho pravosuddia v Ukraini* (Lohos 2010) (in Ukrainian).

Journal articles

3. Riznyk S, 'Reforma konstytutsiinoho pravosuddia v Ukraini: pytannia teorii ta praktyky' (2014) 26 *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* 66–9 (in Ukrainian).
4. Samofalov L, Oliinyk V, Shumnyi A, 'Aktualni pytannia vdoskonalennia osnovnoho zakonu Ukrainy porivniano z deiakymy polozhenniamy Konstytutsii SShA' [2019] 2 (2) *Pravo i suspilstvo* 32–7 (in Ukrainian).
5. Tatsii V, 'Aktualni pytannia rozvytku vitchyznianoho konstytutsionalizmu na suchasnomu etapi derzhavotvorennia' [2008] 3 (54) *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy* 35–42 (in Ukrainian).
6. Zabokrytskyi I, 'Do pytannia osnovnykh kharakterystyk suchasnykh konstytutsii' (2018) 1 *Porivnialno-analitychne pravo: elektron. nauk. vyd* 50–4 (in Ukrainian).

Conference papers

7. Severynko K, 'Porivnialna kharakterystyka Konstytutsii Pylypa Orlyka ta Konstytutsii SShA' v *Ukraina ochyma molodykh: zbirnyk tez dopovidei vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii uchniv-chleniv MAN Ukrainy* (Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka 2012) 97–9 (in Ukrainian).

Newspaper articles

8. 'Vid Konstytutsiinoho sudu do Vyshchoi rady pravosuddia: chym mozhe zavershytysia sudova reforma?' (30.09.2021) <<http://nrcu.gov.ua/news.html?newsID=96824>> (accessed: 20.10.2022) (in Ukrainian).
9. Riznyk S, 'Krytyka Konstytutsiinoho sudu: prychny, motyvy, naslidky' (*Ukrainska pravda*, 08.08.2013) <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/08/8/6995691/view_print> (accessed: 20.10.2022) (in Ukrainian).

Andrij Irkliienko

THE CONSTITUTION OF UKRAINE AND THE CONSTITUTION OF THE UNITED STATES OF AMERICA: A COMPARATIVE CHARACTERISTICS

ABSTRACT. The Constitution is a fundamental normative-legal act in Ukraine and the USA that characterizes the state system, becomes the guarantor of the protection of human and citizen rights and freedoms and ensures a democratic regime in the state, regulates political and legal relations, as well as regulates a wide range of social relations. Throughout the history of development of both countries, the right-wing foundation has changed, and the transformations continue to this day. Nowadays there is a necessity of

reforming the Constitutional Court of Ukraine, which should be reflected in the articles of the Constitution of Ukraine.

The purpose of the article is to compare the Constitution of Ukraine and the Constitution of the USA, and to prove the necessity of reforming the main Law of Ukraine on the example of the transformation, in particular, of the USA Constitutional Court.

The Constitution of Ukraine is a fundamental normative-legal act, adopted on June 28, 1996, which has the highest legal force throughout the territory of Ukraine and establishes the fundamental principles of the constitutional system; the key rights and freedoms of human and citizen; the state system; the system structure of state bodies that have power authority; the foundations of organization and powers of local self-government. Adoption of the Constitution of Ukraine in 1996 became a stabilizing factor in the political life of the country, however, the rivalry within the ruling elite led to the fact that almost all of its positive potential was reduced to zero. The Constitution of the USA was adopted more earlier – on September 17, 1787, and is the first written Constitution in the world, which has the highest legal force and became the so-called pioneer in this field, becoming an example for other countries of the world. The structure contains the Preamble, which is the introductory part and explains the key purpose of this normative-legal act: “to promote the general welfare and consolidate the benefits of freedom, establish justice, guarantee internal peace, ensure common defense”. The leading role of the Constitution emphasizes the fact that all other normative-legal acts must not contradict the provisions of the basic law. Thus, the Constitution is characterized as legal “foundation” of the constitutional system.

Activities of the Constitutional Court of Ukraine and its decisions have a significant meaning in forming a democratic society and legal state, in the realizing the constitutional principle of respect for human rights and freedoms, in achieving international legal standards. At the same time, there is a relevant tendency in reforming the Constitutional Court of Ukraine today. Such a tendency crystallized back in 1996. Foundations in organizing the federal judicial power in the USA are defined by the Constitution of 1787, in Chapter 1, Art. 3 declares that judges of the Supreme Court and lower courts hold office until the period of “untaintedness” of their own behavior. That is, the one the criteria for the professionalism of judges is the fairness of their reputation.

KEYWORDS: the Constitution of Ukraine; the Constitution of the USA; comparative characteristics; reforming; the Constitutional Court.